

מנחות פד

עניין: רבי יוחנן חזאי בחלום

חכמה ומוסר – הסבא מקלם ח"ב סי' קי

עוד לא התברר, ואם יתברר יקבלו. ודוקא החכמים המבינים, אף שמעטים המה, כי לא רבים יחכמו, ודוקא המה יסכימו, ולדעתם צריך לצאת ולא לדעת המרובים, כי הרצון לצאת לדעת המרובים הוא שורש השקר. שנית – עוצם הדעה שניתן לאדם הלא נורא הוא, וא"כ כמה גדול ההתחייבות עליו. שלישית – גודל החיוב המוטל עליו לברר מעשיו כל עוד הוא בחיים חייתו, לברר תורתו מעשיו והנהגתו.

וזהו שאז"ל אבות (ג, יג), „כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו“. הכל מפרשים: אם רוח הבריות נוחה לאות הוא שגם רוח המקום נוחה. אך עפ"י הג"ל יהי' הפירושו: הדעה נתונה לגדולי החכמים המבינים, וכמשפטם פה בעולם התחתון כן יקובל שמה בעולם העליון. ומתי רוח המקום נוחה – עת תחילה רוח הבריות נוחה פה. וכל עוד שדעתם אינה נוחה, אף שבעולם העליון ידעו שהנהגתו מאושרת, עם כל זה גם דעת המקום אינו נוחה.

ועפ"ז יצא לנו כי ראשית חכמה צריך האדם לעיין שיהי' תורתו ומעשיו עפ"י עומק ההלכה האמתית כפי כחו לצאת ידי שמים, ואח"כ צריך ג"כ לברר שהחכמים המבינים המעטים – כי לא רבים יחכמו – גם הם יסכימו לתורתו, למעשיו ולהנהגתו. כי בלעדי זה לא יקובל גם למעלה.

וזהו שאמר הכתוב (במדבר לב, כב) „והייתם נקיים מה““, ראשית דבר צריך לברר מעשיו ותורתו לצאת ידי חובת שמים, ואח"כ גם „מישראל““. ונכלל גם זאת הכוונה באמרם ז"ל אבות (ב, א) „איווהי דרך ישרה שיבור לו האדם“, ראשית חכמה „כל שהיא תפארת לעושיה, לעמול להיות תפארת לעושיהו, ואח"כ „ותפארת לו מן האדם“ ג"כ, מן חכמי המבינים שבדור, למען ע"י המכמתם יקובל גם בעולם העליון.

בעמדי בהשתוממות עצומה ימים אחדים הי' מהצורך לעיין מה בספר חסידים, ותיכף בפתיחת הספר נודמן סימן רכ"ד ושמה נאמרו כל הדברים הנ"ל ממש כצורתן. וז"ל „מקום דבר עבדו ועצת מלאכיו ישלים“ (ישעי' מ"ד). עליונים מסכימים לדעת תחתונים. כשעליונים אומרים לכך וכך ראויים אותם האנשים לענוש או לשכר אומר הקב"ה המתנינו עד שהצדיקים אומרים ככה, ולכך לא הי' הקב"ה אומר שמועה מפי ר' מאיר [על שלמד מאחר] עד שאמורא אמר ר"מ רמון מצא תוכו אכל קליפתו זרק ואמר השתא קאמר, והלא הכל גלוי וידוע לפניו, אלא חפץ שיסכימו עליונים ותחתונים למדת משפטיו שנא' וכו' עכ"ל. והוא במס' הגיגה דף מ"ו. אמרו שם: „אם הרב דומה למלאך ה"צ יבקשו תורה מפיהו“. והקשו על ר"מ שלמד מאהר? ואח"כ איתא: אשכחיה רבה בר שילא לאלהיו ושאלו מה קעכיד הקב"ה וכו' וא"ל ר"מ רמון מצא וכו' א"ל אליהו „השתא קאמר ר"מ בני אומר כו"“. ודקדק הבעל ספר חסידים דעד עתה שהי' מקשים על ר"מ על שלמד תורה מאחר, אף שהקב"ה ידע איך הי', כי גלוי וידוע לפניו, עכ"ז כל עוד שהי' מקשים לא נתקבלה [כפי הנראה מהמאמר] כל תורתו של ר"מ בעולם העליון. נורא ואיום לשמוע: כל תורתו של ר"מ. וכיוון שנתרץ בין חכמי הישיבה, החכמים המבינים, של מטה, תיכף נתקבלה תורתו גם בעולם העליון, ואז, אך אז, התחילו לומר תורתו. וזהו שאמר אליהו: „השתא“, אחרי שנתקבל בעולם התחתון בין החכמים המבינים, אמר הקב"ה דבר תורה בשם ר"מ, ולא קודם.

והנה מלבד ההשתוממות הנוראה מעצם הדבר יצא לנו מזה למודים רבים למעשה: כל עוד שהחכמים המבינים שבדור אינם מסכימים לתורתו, למעשיו ולהנהגותיו של האדם, לא תקובל גם בעולם העליון, אף שהצדק אהו, אך

איתא במנחות דף פד ע"ב במחלוקת ר"י ור"ל אם הביא קידש או לא קידש. והקשו שם על ר"י כו' ואמר ר"א ר"י חזאי בחלמא מילתא מעליהא אמינא ופרש"י ז"ל למתצא למילתיה שפיר. יעו"ש. וכן הוא בכורות דף ה' ע"א. ולפלא הלא ר"י כבר בעולם האמת, ואם ההלכה כמותו ויש לתרץ קושית הגמ', הלא בעולם העליון יודעים יותר ולמה רצה שר"א יתרץ דבריו למטה דוקא? ואם נאמר שר"י לא ידע בעצמו התירוץ ולכן ביקש מר"א, א"כ מה בצע לו שר"א יתרץ, הלא יהי' אז תורת ר"א ולא תורתו? ומה איכפת ליה לר"י אם דבריו אינם מוכנים לאחדים אחרי שידע שההלכה כמותו? כלום ידאג חכם גדול, היודע ששיטתו מבוררת היטב והצדק אהו, אם יש אחדים שאינם מבינים דבריו ומקשין עליו, הלא די לו מה שהוא עצמו יודע היטב שהצדק אהו?

ונראה להוכיח מזה כי תורת החכם כל עוד שאינה מבוררת לחכמי הישיבה דלמטה, לא תקובל בעולם העליון, וכל זמן שחכמי הישיבה בעוה"ז מקשים על דבריו ועוד לא נתבררו להם, אע"פ שיקובלו לאחר שיבורר להם כיון שבאמת הצדק כן, עכ"ז כיון שהתורה נמסרה לחכמים המבינים שבדור, אם המה מקשים על דברי אחר, אף שיש ליישבם, אבל כל עוד שחכמי מטה לא עמדו על הישוב לא יקובלו הדברים למעלה. ולכן ביקש ר"י את ר"א שיתרץ דבריו לחכמי הישיבה דלמטה שפיר כדי שיקובלו אח"כ למעלה. וכך נראה בב"מ (נמ:): בר' אליעזר ור' יהושע, שהכריזו מן השמים: „מה לכם אצל ר"א שהלכה כמותו בכל מקום“, והשיב ר"י: „לא בשמים היא“. כבר נמסרה לחכמים של מטה, וכל עוד שמקשים על דבריו של אחר, אף שבשמים יודעים שכמותו הוא ושהלכה כמותו בכל מקום, מ"מ להם הדעה נתונה והתורה שלהם היא וסתירתם היא סתירה באמת, ומה שהמה מכילים מבוטל הוא גם בישיבה של מעלה.

